

Standpunten Vogelbescherming

Bron: www.vogelbescherming.nl/over-ons/standpunten

1. Standpunt HVB / Vogelbescherming Nederland over roofvogelshows en het houden van roofvogels en uilen
2. Standpunt HVB / Vogelbescherming Nederland over weidevogels
het rapen van (kievit)eieren
predatie van weidevogels
3. Standpunt HVB / Vogelbescherming Nederland over de jacht op wilde vogels
4. Standpunt HVB / Vogelbescherming Nederland over het doden van vogels ter bestrijding van schade
ganzen en smienten
5. Standpunt HVB / Vogelbescherming Nederland over exoten
6. Standpunt HVB / Vogelbescherming Nederland over huisdieren en wilde vogels

1. Standpunt roofvogelshows en het houden van roofvogels en uilen

Vogelbescherming is tegen het houden van roofvogels en uilen als huisdier en het organiseren van shows en demonstraties met deze dieren, omdat dit onaanvaardbare gevolgen kan hebben voor natuur en dierenwelzijn.

Probleem

In Nederland is het mogelijk om (in- en uitheemse) soorten roofvogels en uilen te houden als huisdier; niet alleen als erkend valkenier, maar ook als particulier. Ook worden met roofvogels en uilen shows en demonstraties gehouden. Dit is onwenselijk, omdat dit onaanvaardbare gevolgen kan hebben voor natuur en dierenwelzijn.

Roofvogels en uilen die ontsnappen kunnen leiden tot faunavervalsing; dit geldt met name voor uitheemse soorten en hybride vogels (met name valken). Ontsnapte, uitheemse grote valken kunnen hybridiseren met de inheemse slechtvalk. Door de hoge handelswaarde van veel roofvogels en uilen worden er regelmatig roofvogels en uilen uit de vrije natuur gehaald en in de (illegale) handel gebracht; hieronder bevinden zich soorten die sterk bedreigd zijn, zoals de sakervalk. Veel roofvogelshows en het niet professioneel houden van roofvogels en uilen leiden tot onnodig veel dierenleed.

Standpunt

Dit standpunt is een gezamenlijk standpunt van Vogelbescherming Nederland, Werkgroep Roofvogels Nederland, STONE (Steenuilwerkgroep Nederland), SKWN (Stichting

Kerkuilwerkgroep Nederland), Slechtvalkwerkgroep Nederland en Oehoewerkgroep Nederland.

- Vogelbescherming is tegen het houden van roofvogels en uilen door particulieren (niet zijnde erkende valkeniers) en het houden van roofvogelshows en -demonstraties of andere voorstellingen met (levende) roofvogels en/of uilen voor publiek. Vogelbescherming beschouwt roofvogels en uilen als wilde dieren die niet in een hok thuis horen.
- Roofvogels en uilen dienen te worden opgenomen op een negatief- dan wel positieflijst voor huisdieren, met name uit oogpunt van faunavervalsing bij ontsnapping en kwaliteit van leven van deze vogels in gevangenschap. Alleen erkende valkeniers, met een valkeniersdiploma, mogen deze vogels houden.
- Vogelbescherming wil een verbod op het houden van grote valken en het hybridiseren met grote valken, omdat deze regelmatig ontsnappen en voor problemen zorgen bij slechtvalken in de vrije natuur.
- Vogelbescherming wil het aantal valkeniers niet verder uitbreiden, noch het aantal (zowel inheemse als uitheemse) soorten waarmee gejaagd wordt of waarmee schade bestreden wordt.
- Vogelbescherming is tegen jacht of schadebestrijding in Natura 2000-gebieden met roofvogels en uilen; ook door erkende valkeniers.
- Vogelbescherming vindt dat houders van roofvogels en uilen (niet zijnde erkende valkeniers) hun vogels niet mogen laten vliegen, zowel in als buiten 'het veld'.

Wat doet Vogelbescherming ?

- Vogelbescherming voert lobby voor wetgeving die volledig tegemoet komt aan onze standpunten.

Vogelbescherming pleit voor een betere handhaving in het veld, en verbeterde coördinatie hiervan door politie en NVWA. Zij pleit voor overleg met bevoegde instanties t.a.v. welk onderzoek wenselijk is om vervolging te verbeteren en wat onze rol daarin kan zijn. Samen met roofvogel- en uilenwerkgroepen hebben we voorlichtingsmateriaal ontwikkeld:

- Flyer: Roofvogels en uilen zijn niet voor de show.
- A3 poster Stop met roofvogels en uilen in gevangenschap! - steenuil
- A3 poster Stop met roofvogels en uilen in gevangenschap! - oehoe
- A3 poster Stop met roofvogels en uilen in gevangenschap! - slechtvalk

Meer weten?

- Rapport Roofvogel- en uilenshows in Nederland

2. Standpunt weidevogels

Nederland is van oudsher een weidevogelland. Van sommige soorten, zoals de grutto en scholekster, komen internationaal gezien in ons land uiterst belangrijke aantallen voor. Nederland draagt daarom een grote verantwoordelijkheid voor het behoud van voldoende grote, gezonde populaties.

Probleem

De aantallen weidevogels nemen al decennia in onrustbarend tempo af.

Voortgaande intensivering en versnippering van het grondgebruik in het landelijk gebied heeft geleid tot een drastisch tekort aan geschikt leefgebied voor de weidevogels. Denk hierbij aan verlagen van het grondwaterpeil, intensief bemesten, vaak en vroeg maaien; maar ook uitbreiding van ons wegennet en de bouw van woonwijken en villaparken zorgen voor afname van goed leefgebied. Er verdwijnt hiermee voorgoed leefgebied en een deel van het leefgebied wordt fors minder geschikt. Weidevogels hebben hier geen tijd en ruimte om hun broed- en opgroeicyclus te voltooien waardoor de overlevingskans van weidevogelkuikens bijzonder klein is.

Om het tij te keren zijn er weidevogelreservaten gekomen in beheer bij terreinbeheerders. Ook zijn er verschillende stelsels opgetuigd: sinds 2016 wordt gewerkt met een vergoeding voor deelnemende agrariërs via agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). De ANLb-aanpak is gericht om op polderniveau een mozaïek in te richten van geschikt tot echt goed leefgebied voor weidevogels.

Tot nog toe heeft de combinatie van weidevogelreservaten en het ANLb-stelsel nog niet geleid tot het stoppen van de teloorgang.

Standpunt

- Vogelbescherming zet zich in voor stabiele en soortenrijke weidevogelpopulaties en vindt dat weidevogels het meest gebaat zijn bij een gebiedsgericht en effectief beheer in weidevogelkerngebieden. Hier staan ecologische randvoorwaarden voor weidevogels centraal. Dat betekent dat de beschikbare middelen vooral moeten worden ingezet in die gebieden waar nog voldoende weidevogels broeden en waar maatregelen dus effectief kunnen zijn. Een goed kerngebied is minimaal 500 ha groot, heeft een hoge mate van openheid, een hoog grondwaterpeil en kruiden-insectenrijke graslanden met een gezond bodemleven. Nu er nog zo weinig broedparen over zijn, versterkt predatie in sommige regio's het probleem voor de weidevogels. In goede weidevogelgebieden waar toch veel predatie is, moeten maatregelen genomen worden. Deze moeten ervoor zorgen dat verschillende predatoren geen overmatige schade aan de weidevogelpopulatie kunnen aanrichten. Dat vergt kennis en maatwerk omdat simpele oplossingen voor de predatieproblematiek niet bestaan.
- Vogelbescherming vindt dat de provincies en het Rijk zich in moeten spannen voor de realisatie van weidevogelkerngebieden. Zij dienen ervoor te zorgen dat deze gebieden optimaal worden ingericht, beheerd en ruimtelijk beschermd. Dit laatste houdt in dat weidevogelgebieden goed beschermd worden tegen bebouwing, wegaanleg en andere functieveranderingen. Voor verlies aan weidevogelareaal moeten overheden vooraf een kwalitatieve, fysieke weidevogelcompensatieregeling hanteren.
- Vogelbescherming vindt dat het concentreren van inspanningen in kerngebieden er niet toe mag leiden, dat (weide)vogels elders in het boerenland aan hun lot worden overgelaten. Overheden dienen ook te blijven investeren in een 'basisnatuurkwaliteit' op het boerenland.
- Als noodmaatregel is in enkele provincies het idee geopperd om 'kansloze legsels' met broedmachines uit te broeden. Uitbroeden van eieren vindt Vogelbescherming een uiterste noodmaatregel, die alleen onder zeer strikte randvoorwaarden overwogen zou kunnen worden voor Rode Lijst-soorten met de status 'ernstig bedreigd'. Weidevogels vallen niet in die categorie. Het argument dat alleen 'kansloze eieren' worden geraapt

leidt de aandacht af van het werkelijke probleem: onvoldoende kwalitatief goed broedgebied. Alle betrokken partijen moeten er met elkaar alles aan doen om de eerste legsels te laten slagen. Die zijn het meest kansrijk om 'rekruten' voort te brengen: de jongen die succesvol terugkeren naar Nederland om zelf te gaan broeden en jongen groot te brengen.

- Monitoring en onderzoek moeten integraal onderdeel uitmaken van het weidevogelbeleid, inclusief uitkomstsucces, kuikenoverleving en predatie van nesten, kuikens en adulte vogels.

Wat doet Vogelbescherming?

Lobby voor beter beleid

- Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van de Europese Unie is sterk bepalend voor de inrichting en het gebruik van het landelijk gebied. Vogelbescherming streeft daarom naar een Europees landbouwbeleid dat zich voortaan primair richt op beloning van maatschappelijke doelen, waaronder weidevogelbeheer. Vogelbescherming wil dat boeren de EU-inkomenssteun alleen ontvangen als zij zich inspinnen voor het behouden van gezonde, duurzame populaties boerenlandvogels, zoals weidevogels.
- Vogelbescherming is van mening dat de rijksoverheid zich onvoldoende inspant voor de bescherming van weide- en akkervogels. Daarom heeft Vogelbescherming op 8 november 2016 bij de Europese Commissie een klacht tegen de Nederlandse overheid ingediend. .

Kennis delen en verspreiden

- Kennis is een cruciale pijler onder het werk van Vogelbescherming. We zijn medefinancier van de leerstoel trekvogelecologie van Prof. Theunis Piersma (Rijksuniversiteit Groningen).
- Als (co-)financier maken we mede onderzoek mogelijk, bijvoorbeeld naar maatregelen die Kievitkuikens betere kansen moeten geven (Jaar van de Kievit 2016) maar ook een peer-reviewed artikel naar elektrisch uitrasteren van gebieden; wat werkt wel, wat werkt niet.
- Wetenschappelijke publicaties worden vaak niet door 'praktijkmensen' gelezen. Daarom maken we deze kennis breder beschikbaar bijvoorbeeld via de factsheets weide- en akkervogels.
- We pleiten voor meer aandacht voor agrarisch natuurbeheer in de agrarische beroepsopleidingen hiervoor hebben we ook in 2019 een groot project uitgevoerd: A greener future for young farmers.
- Vogelbescherming stimuleert weidevogelvriendelijk agrarisch natuurbeheer en heeft daarom het kennisnetwerk 'Boerenlandvogelboeren' opgericht. In het netwerk kunnen boeren ervaringen uitwisselen, geslaagde voorbeelden presenteren en nieuwe ideeën opdoen. In eigen media van Vogelbescherming wordt hun werk voor het voetlicht gebracht. Het is belangrijk dat deze boeren steun en maatschappelijke waardering krijgen.
- In veel weidevogelreservaten kunnen inrichting en beheer worden verbeterd en daarom zit Vogelbescherming meer en meer om tafel met terreinbeheerders. Ook in de cruciale samenwerking tussen agrariërs en natuurterreinbeheerders kunnen nog grote stappen worden gezet.

Publiekscampagne

- Een werkelijke omslag voor weidevogels kan alleen bereikt worden als dat gesteund wordt door een belangrijk deel van de bevolking. Alleen met maatschappelijk draagvlak zijn de noodzakelijke veranderingen in de landbouw mogelijk. Daarvoor organiseren we publiekscampagnes zoals Red de Rijke Weide, Elke meter telt en een biodiversiteitscampagne. We informeren het publiek over de weidevogelproblematiek, mobiliseren mensen om druk uit te oefenen op de politiek en op zuivelbedrijven om zich in te spannen voor weidevogels. We roepen consumenten op zuivel te kopen van boeren die zich extra inspinnen voor weidevogels.

Nieuwe verdienmodellen: voedsel- en grondspoor

- Ook onderzoekt en ondersteunt Vogelbescherming nieuwe mogelijkheden voor duurzame financiering van boeren, die weidevogels een goede plaats in hun bedrijf (willen) geven. Met boeren en zuivelbedrijven zorgen we ervoor dat er nieuwe producten op de markt komen, waar van een deel van de opbrengst naar extra weidevogelbeheer gaat. Dat doen we onder meer via samenwerkingsverbanden rondom Weideweelde, Weerribben Zuivel, Boeren van Amstel, CZ Rouveen, Red de Rijke Weidekaas en het project Polderpracht op Terschelling.
- We hebben het Rijke Weide Vogelfonds mede-opgericht, waarmee weidevogelgrond van stoppende boeren veiliggesteld kan worden.

Kievitseieren rapen

Het rapen van kievitseieren is verboden op grond van de Wet natuurbescherming. Uitzonderingen op dit verbod zijn slechts mogelijk onder strikte voorwaarden, waaronder de eis dat het niet mag leiden tot een verslechtering van de 'staat van instandhouding' van de soort. De staat van instandhouding is een maat voor de duurzaamheid van een populatie. Friesland was de enige provincie die toestemming verleende voor het rapen van kievitseieren, maar in de laatste jaren is er geen nieuwe ontheffing meer verleend. De basis voor dit besluit is een rapport van Sovon Vogelonderzoek Nederland waaruit blijkt dat de kievit in Friesland een ongunstige staat van instandhouding heeft.

Probleem

De kievit neemt sterk af in Europa. In veel van de ons omringende landen staat de soort op de Rode Lijst van bedreigde soorten. Ook in Nederland – en in Friesland – is de trend van de aantallen broedvogels negatief, met een achteruitgang van ruim 3% per jaar, maar er bestaan flinke verschillen per provincie (bron: Sovon Vogelonderzoek Nederland).

De oorzaken van de achteruitgang liggen vooral in het intensieve agrarische landgebruik, waardoor er steeds vroeger gemaaid wordt, graslanden te droog zijn, het gras te snel opschiet en eenvormig van structuur en soortensamenstelling wordt én de voedselbeschikbaarheid voor kieviten afneemt. Ook zijn veel broedgebieden van kieviten verdwenen door verstedelijking en is predatie toegenomen. Daarnaast is in enkele landen jacht op kieviten ook nog steeds toegestaan, zoals in Frankrijk.

Uit onderzoek is gebleken dat het broedsucces van Kieviten te laag is om de sterfte te compenseren. Beschermingsmaatregelen dienen dus vooral op broedsucces gericht worden. Uit onderzoeken komt verder naar voren dat vroeg in het jaar gelegde eieren van de Kievit zwaarder zijn dan de later gelegde eieren. Daaruit komen grotere en zwaardere jongen voort met een hogere overlevingskans. Na het rapen leggen Kieviten eieren die kleiner zijn en waarvan de jongen een lagere overlevingskans hebben. Juist de vroege legselen maken dus de meeste kans op succes, maar deze worden door rapen verstoord.

Het rapen van Kievitseieren in Friesland is echter niet de reden voor de achteruitgang van de Kievit. Het rapen van Kievitseieren levert evenwel ook geen bijdrage aan de bescherming van deze soort.

Standpunt

- Vogelbescherming is tegen het rapen van eieren van Kieviten en alle andere in het wild levende vogels.
- Vogelbescherming erkent de bijdrage van de BFVW (Bond van Friese Vogelwachten) aan het beschermen van weidevogels.
- Vogelbescherming heeft de BFVW opgeroepen om een nieuwe traditie te ontwikkelen waarin het eerste Kievitseie als voorbode van de lente gevierd wordt, zonder daarbij eieren weg te nemen of legselen te verstoren door niet-beschermingsgericht zoeken.
- Vogelbescherming vindt dat alle tijd en energie besteed moet worden aan maatregelen die de Kievitstand echt verder helpen.

Wat doet Vogelbescherming?

- Met de factsheets boerenlandvogels en specifiek een factsheet over Kievit en beheer, geeft Vogelbescherming aan boeren en agrarische natuurverenigingen praktische informatie hoe de weidevogelstand op hun bedrijf/in hun gebied kan worden verbeterd.
- Het Jaar van de Kievit (2016) heeft belangrijke resultaten opgeleverd over de bescherming van Kievit. Vogelbescherming legt op basis van deze uitkomsten de focus nu op kuikenoverleving, zogenaamde volveldse maatregelen (alleen randenbeheer werkt niet) en pleit voor aandacht voor de specifieke korte en open structuur in het grasland die nodig is voor de Kievit.
- Vogelbescherming voert lobby voor een ander landbouwbeleid, beloning van boeren die natuurinclusief werken én succesvol rekening houden met boerenlandvogels in hun bedrijfsvoering, wat ten goede komt aan de overlevingskansen van de Kievit.

Predatie weidevogels

Weidevogelbeschermers en boeren met hart voor weidevogels worden vaak geconfronteerd met predatie van weidevogels. Ofwel, met eieren en kuikens die opgegeten worden door vossen, kraaien, reigers en allerlei andere dieren. Zeer frustrerend voor iedereen die veel tijd en energie steekt in de bescherming van vogels. De achteruitgang van weidevogels wordt vaak geweten aan predatie.

Probleem

Als eieren en kuikens van weidevogels worden opgegeten door roofdieren, is er sprake van predatie. Dat doen bijvoorbeeld vossen, marters en ratten. Maar ook katten. Vogels kunnen ook andere vogels prederen: een boomvalk vangt boerenzwaluwen, reigers eten eendenpullen, de buizerd vangt ook weidevogelkuikens en kraaien lusten graag een weidevogelei.

Weidevogels zijn grondbroeders: ze maken hun nest op de grond en zitten daar een kleine maand op te broeden. Hun kuikens zijn nestvlinders en scharrelen zelf gedurende een maand hun kostje op de grond bij elkaar. Dat betekent dat grondbroeders zo'n twee maanden lang kwetsbaar zijn voor predatie, niet alleen door roofvogels, maar ook door zoogdieren als vossen en marterachtigen.

Predatie kan een probleem zijn, maar het is niet de belangrijkste oorzaak van de teruggang van weidevogels. Dat blijkt uit tal van wetenschappelijke studies. Het grootste probleem voor de weidevogels is het verdwijnen van geschikt leefgebied door het steeds intensievere gebruik van het boerenland. De grootschalige weidelandschappen met een te lage grondwaterstand en eentonig raaigras dat vaak en vroeg in het jaar gemaaid wordt, bieden weidevogels te weinig voortplantingskansen. Maar ook stadsuitbreiding, wegeaanleg en de toenemende recreatie kunnen op gebiedsniveau belangrijke negatieve factoren zijn.

Goede weidevogelgebieden zijn de afgelopen decennia steeds schaarser geworden. Om de weidevogels te redden is het dan ook een absolute voorwaarde dat er meer geschikte bloemrijke weilanden komen waar kuikens veilig zijn en voldoende voedsel kunnen vinden.

Standpunt

- Als predatoren beschermde nesten leeghalen is dat zeer frustrerend voor de boeren, vrijwilligers en natuurbeschermers die zich gepassioneerd voor weidevogels inzetten. Vogelbescherming begrijpt deze frustratie. Anderzijds kunnen we als natuurbeschermingsorganisatie niet om het feit heen dat predatie een natuurlijk fenomeen is.
- Als er voldoende geschikt leefgebied is voor weidevogels en hun kuikens dan zou predatie geen gevaar voor het voortbestaan van de soort moeten zijn. Met geschikt bedoelen we grote gebieden van voldoende kwaliteit voor voedsel, veiligheid en voortplanting. Soms blijken predatoren flinke schade te kunnen aanrichten in de kerngebieden. Het aantal weidevogels en het aantal goede grotere gebieden is echter inmiddels zo klein dat predatie ook in deze gebieden grote impact kan hebben.
- Er is nog maar weinig echt geschikt leefgebied voor weidevogels in Nederland. In nog maar enkele gebieden vinden we redelijk grote aantallen weidevogels. Het is effectief om het beheer te concentreren in deze zogeheten weidevogelkerngebieden. Boeren en natuurterreinbeheerders nemen daar samen extra maatregelen om de weidevogels te helpen overleven.
- De inspanning in Nederland moet vooral gericht zijn op het vergroten en verbeteren van leefgebied van weidevogels, te beginnen in deze kerngebieden. Dat betekent een hoog waterpeil, voldoende openheid en rust, voldoende oppervlakte kruidrijk grasland en voldoende kuikenland.
- Het bestrijden van predatoren begint bij maatregelen zoals het landschap ongeschikter maken voor predatoren en door predatoren te weren, bijvoorbeeld met tijdelijke rasters of schrikdraad.
- Het actief bestrijden van inheemse predatoren, zoals vossen en kraaien, is volgens Vogelbescherming alleen in uiterste gevallen een optie. Daarvoor hebben we

een afwegingskader opgesteld. Vóór alles geldt: werk uitsluitend op basis van systematisch verzamelde feiten en de best beschikbare kennis. Eerst doordenken, dan pas doen en altijd de effecten monitoren.

Wat doet Vogelbescherming

- Een ander soort landbouw helpen realiseren met voldoende hoge waterstand en met flinke stukken kruidenrijk grasland met veel insecten: meer zorg voor natuur en vogels. Vogelbescherming Nederland wil belangrijke weide- en akkervogelgebieden veiligstellen en uitbreiden. Ook ondersteunen we een kennisnetwerk van boerenlandvogelboeren, helpen we de ontwikkeling van vogelvriendelijke (zuivel) producten voor een beter verdienmodel voor boeren en lobbyen we voor een beter landbouwbeleid.
- We weten onvoldoende wat de factoren zijn die de talrijkheid van predatoren beïnvloeden en welke ingrepen er mogelijk zijn om soorten met beschermingsprioriteit (grondbroedende vogels) tegen predatie te kunnen beschermen. Daarom willen we meer kennis vergaren over hoe predatoren jaarrond functioneren en hoe ze gebruik maken van het landschap, om zo hun impact op kwetsbare populaties van grondbroeders te verminderen.
- Een brede samenwerking is daarbij essentieel, omdat het vraagstuk complex is. Daarnaast vinden we het minstens zo belangrijk dat we komen tot breed gedragen resultaten die het maatschappelijk debat kunnen voeden en perspectief bieden om te werken aan herstel van biodiversiteit.
- Ons overkoepelende doel is meer kennis bij beleidsmakers, terreinbeheerders, boeren en mensen in het veld over effectief predatorbeheer, wat resulteert in het verminderen van de predatiedruk op grondbroedende vogels.

3. Standpunt jacht op vogels

Jacht is geregeld in de Wet natuurbescherming en daarop gebaseerde regelgeving. De wet maakt een onderscheid tussen jacht en schadebestrijding. Om die reden maakt Vogelbescherming Nederland eveneens onderscheid tussen jacht en schadebestrijding. De wet verstaat onder jagen: bemachtigen, opzettelijk doden of met het oog daarop opsporen van wild, alsmede het doen van pogingen daartoe.

Er geldt een groot aantal wettelijke eisen voor de uitoefening van de jacht. De wet wijst drie vogelsoorten aan als bejaagbaar wild: fazant, wilde eend en houtduif. Jacht op deze soorten is uitsluitend toegestaan gedurende het jachtseizoen: voor fazant en houtduif van 15 oktober tot en met 31 januari en voor de wilde eend van 15 augustus tot en met 31 januari.

Probleem

Jacht heeft een sterk negatief effect op vogels, waaronder soorten waarvoor Nederland een belangrijke internationale verantwoordelijkheid heeft. Dit vindt plaats door ingrepen in de populatie middels de jacht zelf, maar vooral ook door verstoring van rust. Dit geldt voor zowel beschermde natuurgebieden, als gebieden daarbuiten. Bovendien leidt jacht tot onnodig lijden van dieren. Veel vogels sterven niet onmiddellijk of blijven rondvliegen met hagelkorrels in hun lijf. Deze hagelkorrels beperken de vogels in meer of mindere mate in hun natuurlijke

gedrag en verkleint daarmee de overlevingskans. Recreatieve jacht dient bovendien geen enkel maatschappelijk belang.

Standpunt

- Vogelbescherming Nederland is tegen het onnodig doden van wilde vogels. Dat betekent dat Vogelbescherming recreatieve jacht (plezierjacht) in Nederland op vogels afwijst.
- Vogelbescherming Nederland is tegen elke vorm van recreatieve jacht op vogels binnen en buiten natuurgebieden.

Wat doet Vogelbescherming?

- Vogelbescherming zet zich al lange tijd in om recreatieve jacht op vogels te beperken en uit te bannen, o.a. in de lobby voor de natuurwetgeving. Resultaat van die inzet is dat het aantal vrij bejaagbare vogelsoorten in Nederland aanzienlijk is ingeperkt en dat de wetgeving strikte eisen bevat voor het uitoefenen van recreatieve jacht op de drie bejaagbare soorten.

4. Standpunt over het doden van vogels ter bestrijding van schade

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om in het kader van schadebestrijding een uitzondering te maken op de bescherming van inheemse vogels. Deze uitzondering kan uitsluitend worden gebruikt indien er geen andere bevredigende oplossing is, het nodig is ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren, in het belang van de volksgezondheid of de openbare orde, in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer of ter bescherming van flora en fauna en de maatregelen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Probleem

Schadebestrijding door middel van afschot of anderszins doden van vogels heeft een sterk negatief effect op vogels, waaronder soorten waarvoor Nederland een belangrijke internationale verantwoordelijkheid heeft. Negatieve effecten treden op door ingrepen in de populatie middels afschot, maar ook door verstoring van rust als gevolg van afschot. Dit geldt voor zowel beschermde natuurgebieden als daarbuiten. Bovendien leidt afschot tot onnodig lijden van dieren. Veel vogels sterven niet onmiddellijk of blijven rondvliegen met hagelkorrels in hun lijf.

Standpunt

- Vogelbescherming vindt dat in het geval van belangrijke schade aan gewassen een reële financiële vergoeding uitgekeerd dient te worden aan de gedupeerden. Vogelbescherming Nederland is tegen afschot of anderszins doden van vogels uit het oogpunt van schadebestrijding, tenzij er zwaarwegende belangen zijn die het belang van vogels overstijgen. Economische belangen beschouwt Vogelbescherming niet als zwaarwegend, tenzij er aantoonbaar sprake is van ernstige schade. Bij landbouwgewassen bestaat hiervoor de mogelijkheid tot schadevergoeding uit het faunafonds. In uitzonderlijke gevallen kan afschot als uiterste middel worden ingezet.

Alleen als alle andere middelen om schade te beperken aantoonbaar falen, er geen andere mogelijkheid overblijft en er zwaarwegende belangen zijn die het belang van vogels overstijgen. Het aantal te doden vogels dient dan wel beperkt te blijven tot het minimum dat nodig is om belangrijke schade op te heffen of te voorkomen. Afschot mag niet plaatsvinden als dit kan leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

- Vogelbescherming heeft ernstige twijfels over de manier waarop landbouwschade door vogels wordt getaxeerd en vastgesteld, speciaal waar het gaat om schade aan graslanden door overwinterende ganzen en smienten. Recent onderzoek bewijst dat de begrazing door ganzen in de wintermaanden (tot 1 maart) geen gevolgen heeft voor de uiteindelijke grashoogte en grasopbrengst.

Wat doet Vogelbescherming?

- Vogelbescherming voert lobby voor wetgeving waarbij zo min mogelijk afschot of het anderszins doden van vogels in het kader van schadebestrijding wordt toegestaan.
- Vogelbescherming ziet erop toe dat de wet correct wordt uitgevoerd en gehandhaafd en onderneemt juridische stappen indien omvang en aard van de overtredingen hiertoe aanleiding geven.

ganzen en smienten

Nederland is van groot belang voor overwinterende watervogels. Verschillende soorten ganzen en de smienten uit het noorden van Europa en Siberië overwinteren in grote aantallen in ons land. Van soorten als kolgans, grauwe gans en brandgans overwintert meer dan de helft van de Noordwest-Europese populatie in ons land. Nederland heeft dan ook een grote internationale verantwoordelijkheid en verplichting voor het bieden van rust, ruimte en voedsel voor deze ganzen en smienten in de winter.

De grauwe gans was als broedvogel in ons land uitgestorven aan het begin van de 20ste eeuw als gevolg van jacht en verlies van leefgebied. In de jaren zestig van de vorige eeuw is de soort door herintroductie in Friesland en het Deltagebied weer als broedvogel teruggekeerd, gevolgd door spontane vestiging in de jaren 70 in Flevoland. De populaties ganzen die in Nederland broeden en/of hier de rui doorbrengen zijn de laatste jaren sterk gegroeid. Dit is deels het gevolg van de betere bescherming van ganzen die Vogelbescherming in de afgelopen decennia heeft weten te realiseren. Daarnaast is dit ook een gevolg van het sterk veranderende landschap met veel meer voedsel (eiwitrijk gras) en meer broedgelegenheid dan voorheen.

Probleem

Het groeiende aantal ganzen, zowel in de zomer als in de winter, wordt als een steeds groter probleem ervaren door de schade die ganzen kunnen aanrichten aan landbouwgewassen. Verjaging van ganzen en smienten van graslanden gebeurt deels via zogenaamd ondersteunend afschot. Op deze wijze worden elke winter naar schatting honderdduizenden ganzen en een onbekend aantal smienten afgeschoten. Ook 's zomers worden vele tienduizenden tot honderdduizend ganzen gedood. Ook worden tienduizenden eieren geschud of geprikt. Zowel afschot als het schudden of prikken van eieren gebeurt ook in internationaal beschermde natuurgebieden, met als gevolg veelal grootschalige verstoring.

Standpunt

- Vogelbescherming Nederland is tegen het doden van inheemse ganzen en smienten zowel in de winter als in de zomer.
- Vogelbescherming is tegen het plaatsen van smient, grauwe gans, kolgans en andere soorten op de lijst van vrij bejaagbare soorten.
- Vogelbescherming is tegen het doden van inheemse overwinterende ganzen en smienten uit het oogpunt van schadebestrijding, omdat ganzen en smienten in een groot deel van de wintermaanden weinig schade aanrichten. Daarnaast heeft Nederland een belangrijke internationale verantwoordelijkheid ten aanzien van overwinterende ganzen. Zij verdienen daarom een gastvrije ontvangst.
- Vogelbescherming vindt dat in het geval van belangrijke schade aan gewassen een reële financiële vergoeding uitgekeerd dient te worden aan de gedupeerden.
- Vogelbescherming vindt dat de populaties van broedende inheemse ganzen, waaronder grauwe ganzen, zich in de grote natuurgebieden vrij moeten kunnen ontwikkelen. Inheemse ganzen zijn een aanwinst voor de Nederlandse natuur. Zij moeten hun ecologische rol kunnen spelen in grote natuurgebieden.
- Vogelbescherming is tegen afschot en het schudden en prikken van eieren van ganzen in en nabij grote natuurgebieden, waaronder Natura 2000-gebieden. Deze maatregelen zijn veelal ineffectief en veroorzaken bovendien een grote verstoring van andere natuurwaarden in deze gebieden.

Wat doet Vogelbescherming?

- Vogelbescherming probeert het doden van smienten en ganzen binnen en buiten natuurgebieden zo veel mogelijk te voorkomen door wetenschappelijke onderbouwing, voorlichting, overleg en lobby. Indien er geen andere mogelijkheden zijn, dan voert Vogelbescherming ook juridische procedures om dit te realiseren.
- Vogelbescherming richt zich primair op de bescherming van overwinterende ganzen en op de bescherming van Natura 2000-gebieden, omdat Nederland daarvoor een grote internationale verantwoordelijkheid heeft.
- Vogelbescherming pleit voor een winterrustperiode van 1 oktober tot 1 april, waarin geen ganzen en smienten worden gedood. Daarnaast dienen voor brand- en rot ganzen rustgebieden aangewezen te worden met een looptijd tot respectievelijk 15 mei en 15 juni omdat deze ganzen laat vertrekken.
- Vogelbescherming pleit er voor dat er jaarrond geen afschot en nestbehandelingen plaatsvinden in en nabij grote natuurgebieden, waaronder Natura 2000-gebieden. Voor zover dit wel wordt toegestaan moet in ieder geval worden voldaan aan de beschermingseisen gesteld in de Natuurbeschermingswet.

5. Standpunt Exoten

'Exoten' zijn uitheemse soorten die van nature niet in Nederland voorkomen. Op het gebied van vogels gaat het bijvoorbeeld om soorten als nijlgans, rosse stekelstaart, halsbandparkiet en huiskraai. Exoten zijn door menselijk handelen, bedoeld en onbedoeld, verspreid buiten hun oorspronkelijke verspreidingsgebied. Daar kunnen zij zich vestigen, populaties vormen en zogenaamd 'invasief' worden.

Vogelbescherming gebruikt de definitie van de IUCN voor exoten en op basis daarvan delen we ze in vier categorieën in.

Die indeling is vervolgens bepalend voor de opstelling van Vogelbescherming Nederland ten aanzien van een exotische vogelsoort. In alle gevallen gaat het om zichzelf in stand houdende populaties.

1. Ingeburgerd: 'door de mens geïntroduceerd, en heeft zich minimaal 100 jaar na introductie zelfstandig kunnen handhaven (voortplantend).'
2. Soort waarvan op termijn geen negatieve effecten op inheemse vogelsoorten te verwachten zijn.
3. Soort waarvan op termijn negatieve effecten op inheemse vogelsoorten te verwachten zijn, d.w.z. de invasieve exoten, soorten die én sterk in aantal toenemen én die een negatief effect hebben op inheemse soorten of andere natuurwaarden.
4. Soort waarvan onvoldoende informatie beschikbaar is om eventuele negatieve effecten in te kunnen schatten.

Probleem

Exoten worden na habitatvernietiging mondiaal als de belangrijkste oorzaak van de bedreiging van de biodiversiteit gezien. Ook in Nederland komen veel exotische (vogel)soorten voor. Een toenemend aantal soorten vogels vormt zichzelf in stand houdende populaties. Dit kan een probleem worden indien een exoot een bedreiging vormt of kan worden voor het voortbestaan van inheemse vogelsoorten of andere natuurwaarden in Nederland en daarbuiten. Beoordelen of een zich vestigende exoot een probleem kan worden is meestal moeilijk. Pas bij gevestigde en zich uitbreidende populaties van een exotische soort komen eventuele negatieve effecten aan het licht. Dan is ingrijpen en inperken van een populatie al moeilijk geworden. Een benadering vanuit de ecologische invalshoek is er slechts één. De beleving en waardering van planten- en diersoorten worden vaak door andere motieven bepaald. Deze motieven zijn medebepalend of voorgestelde acties die voortkomen uit het standpunt van Vogelbescherming Nederland wel ten uitvoer gebracht kunnen worden. Zo kunnen exoten populair zijn bij het publiek, economische schade veroorzaken of een negatieve invloed hebben op natuurbeleving.

Standpunt

- Vogelbescherming zal, waar zij kan, voorkomen dat exoten in Nederland worden ingevoerd.
- Wanneer inheemse vogelsoorten op populatieniveau of andere natuurwaarden bedreigd worden door de aanwezigheid van één of meer exoten, zal Vogelbescherming Nederland stimuleren dat maatregelen ter bestrijding van exoten door derden genomen worden (zie categorie 3). Hierbij moet de daaruit voortvloeiende bestrijding inheemse vogelsoorten niet onevenredig schaden. Ingrijpen dient in een zo vroeg mogelijk stadium te gebeuren (het hanteren van een 'voorzorgsbeginsel').
- Wanneer exoten grote risico's voor de volksgezondheid betekenen of de vliegveiligheid bedreigen zal Vogelbescherming geen bezwaar maken tegen effectieve planmatige bestrijding van de exoot.
- Wanneer exoten belangrijke economische schade veroorzaken maakt Vogelbescherming geen bezwaar tegen schadebestrijding en populatiebeperking van de exoot ter voorkoming van die schade, mits deze bestrijding inheemse vogelsoorten niet onevenredig schaadt. (NB: Als inheemse vogelsoorten economische schade

veroorzaken zal Vogelbescherming in beginsel wél bezwaar maken tegen populatiebeperkende maatregelen waarbij dieren worden gedood).

Wat doet Vogelbescherming?

- Vogelbescherming bevordert dat door middel van monitoring, aanvullend onderzoek in Nederland en daarbuiten en gedegen risico-inschattingen de status van exoten en de potentiële risico's voor inheemse vogelsoorten en andere natuurwaarden bekend zijn (zie categorie 4).
- Vogelbescherming zal gericht voorlichting geven en indien gewenst bevorderen dat verantwoordelijke instanties voorlichting geven. Verder zijn we aanspreekpunt / gesprekspartner en stellen we ons actief op.

6. Standpunt huisdieren en wilde vogels

Het is een controversieel onderwerp: vogels versus katten en honden. Jaarlijks maken katten miljoenen slachtoffers onder vogels, vooral onder op de grond broedende vogels en onder vogels in de bebouwde kom. Vogelbescherming vindt dat loslopende honden en katten niet thuishoren in onze (stads)natuur. Eigenaren zijn verantwoordelijk voor hun huisdier en voor diens daden. Eigenaren zullen moeten voorkomen dat hun huisdier vogels verstoort of schade toebrengt ongeacht het seizoen of tijdstip van de dag.

Probleem

Huisdieren en predatie

Nederland telt ruim 27 miljoen huisdieren. In bijna de helft van alle huishoudens leeft één of meer huisdieren.

Katten

Het aantal katten in Nederland ligt tussen 3,6 miljoen en 4,7 miljoen. Dit zijn ruim 3 miljoen huiskatten, een half miljoen zwervkatten en 135.000 tot 1,2 miljoen verwilderde katten in het buitengebied. Door deze aantallen is de kat het meest voorkomende roofdier in Nederland. De Europese wilde kat (*Felix silvestris*) is in Nederland een inheemse, zeer zeldzame, diersoort. De huiskat is ingevoerd door mensen; de daaruit voortgekomen zwerfende en verwilderde exemplaren zijn dat daarmee ook. Katten krijgen meer vrijheid dan elk ander huisdier: een groot deel van de huiskatten kan dag en nacht naar buiten. Sociaal-maatschappelijk lijkt er weinig draagvlak te bestaan voor strengere regels. Het wordt als 'zelig' gezien om een kat binnen te houden en het jagen van een kat wordt als 'natuur' bestempeld. De schattingen van het aantal vogelslachtoffers door katten lopen erg uiteen en de impact van de kat op de vogelpopulaties verschilt per gebied en per soort. Het gaat mogelijk om miljoenen vogels.

Honden

In Nederland leven 1,9 miljoen honden in 1,5 miljoen huishoudens. Anders dan bij katten en in tegenstelling tot andere landen zijn er in ons land relatief weinig zwervhonden, waarschijnlijk omdat er jarenlang een registratieplicht (hondenbelasting) heeft bestaan. Ook lijkt er voor honden andere mores te bestaan, het binnenshuis houden, aangelijnd uitlaten en opruimen van de faeces is maatschappelijk breed geaccepteerd. Loslopende honden zijn zéér verstorend in

natuur en buitengebied; het negatieve effect is het grootst in rustgebieden voor trekvogels en in gebieden met op de grond broedende vogels.

Predatiedruk

De meeste slachtoffers vallen onder algemeen voorkomende vogels in de bebouwde kom en vogels die op de grond broeden, zoals weidevogels en kustvogels. Ook de eieren en kuikens van grondbroedende vogels zijn bijzonder kwetsbaar. Huisdieren vangen niet alleen vogels; katten vangen vooral veel muizen, honden ook andere zoogdieren, zelfs reeën en jonge herten. Hiermee hebben katten en honden invloed op de kwaliteit van leefgebieden. Alle prooidieren die verdwijnen in de maag van een huisdier verdwijnen niet in de maag van natuurlijke predatoren (zoals roofvogels, vossen of marters). Daarmee oefenen huisdieren invloed uit op de predatiedruk binnen een gebied. Zij hebben dus direct én indirect grote invloed op de vogels die in Nederland leven. Er zijn verschillende maatregelen bedacht om de impact van katten en honden te reduceren, zoals TNR (Trap, Neuter & Return), het periodiek binnen houden van katten of het gebiedsgericht aanlijnen van honden.

De meeste van deze maatregelen zijn halfslachtig, omdat de predatie in stand blijft en er amper handhaving is.

Juridisch kader

- Eigenaren zijn verantwoordelijk voor het welzijn van hun huisdier en voor diens daden.
- Alle in het wild levende vogels zijn in Nederland wettelijk beschermd. Het opzettelijk doden of vangen van inheemse vogels is verboden (artikel 3.1 Wet natuurbescherming).
- Het loslaten na het vangen van verwilderde katten en honden is verboden (artikel 3.34 Wet natuurbescherming).
- Het moedwillig loslaten van niet inheemse dieren, waaronder huisdieren, is ook verboden.

Standpunt

1. Vogelbescherming Nederland vindt dat katten en honden niet in de gelegenheid moeten worden gesteld om wilde vogels te vangen of te doden.
2. Vogelbescherming Nederland vindt dat
  - a) de wettelijke bescherming van alle in het wild levende vogels in Nederland moet worden gerespecteerd.
  - b) huisdiereigenaren aangesproken moeten worden op hun verantwoordelijkheid. Want het laten loslopen van huisdieren kan leiden tot een overtreding van het verbod op het opzettelijk doden of vangen van inheemse vogels.
3. Vogelbescherming Nederland vindt dat katten uit de natuur moeten worden weggevangen, specifiek in gebieden die belangrijk zijn voor op de grond broedende vogels.
  - a) katten waarvan de eigenaar te achterhalen is (chip of halsband met adres), kunnen naar de eigenaar terug, mits deze de verplichting aanvaardt dat de kat vervolgens in een afgesloten ruimte verblijft.
  - b) weggevangen katten moeten na het steriliseren/castreren niet worden teruggeplaatst, want dit houdt de predatie in stand. Dit is juridisch ook niet toegestaan.

4. Vogelbescherming Nederland vindt dat in sommige geïsoleerde en/of kwetsbare gebieden, zoals eilanden, een algeheel kattenverbod noodzakelijk kan zijn om inheemse vogelpopulaties effectief in hun voortbestaan te beschermen.

Wat doet Vogelbescherming

- Vogelbescherming Nederland adviseert eigenaren te voorkomen dat hun huisdier vogels verstoort of schade toebrengt. Dit kan bijvoorbeeld door katten altijd binnenshuis te houden, of in ieder geval in afgesloten buitenruimtes, of aangelijnd. Daarbij is geen onderscheid tussen gebied, dagdeel of seizoen.
- Vogelbescherming Nederland adviseert om honden altijd aangelijnd uit te laten, met uitzondering van de speciaal daarvoor aangewezen losloopgebieden. Daarbij is geen onderscheid tussen gebied, dagdeel of seizoen.
- Vogelbescherming financierde het onderzoek naar de predatiedruk van zwervkatten op Saba. Hieruit bleek dat katten inderdaad de belangrijkste predator zijn van jonge keerkringvogels. Vogelbescherming ondersteunt het wegvangen van zwervkatten op Saba, wat heeft geleid tot een positief broedsucces van de keerkringvogels.